

УДК: 330

DOI: 10.31891/2307-5740-2020-282-3-31

ТОПАЛОВА І. А.

Інститут проблем ринку та еколого-економічних досліджень, м. Одеса

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ ФОРМУВАННЯ ЛАНЦЮГІВ РЕСУРСНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕГІОНАЛЬНИХ ТОВАРНИХ РИНКІВ: КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ ПІДХІД

У статті обґрунтовано основи формування ланцюгів ресурсного забезпечення регіональних товарних ринків; здійснено декомпозицію поняття «Організаційно-економічний механізм» за різними підходами наукового пізнання; побудовано організаційно-економічний механізм формування ланцюгів ресурсного забезпечення регіональних товарних ринків на основі об'єктно-суб'єктного підходу; здійснено контент-аналіз визначення категорії «Організаційно-економічний механізм управління» за різними науковими підходами з позиції об'єкту управління, сформовано завдання побудови організаційно-економічного механізму формування вище зазначених ланцюгів з позиції економічної безпеки та саморозвитку регіону.

Ключові слова: організаційно-економічний механізм, ланцюги ресурсного забезпечення, регіональні товарні ринки, об'єктно-суб'єктний підхід, саморозвиток та самозабезпечення регіону.

TOPALOVA I.

Institute of Market Problems and Economic & Ecological Research of the National Academy of Sciences of Ukraine, Odessa

ORGANIZATIONAL AND ECONOMIC MECHANISM OF FORMATION OF CHAINS OF RESOURCE SUPPORT OF REGIONAL COMMODITY MARKETS: CONCEPTUAL APPROACH

The purpose of the article is a scientific substantiation of the conceptual approach to the organizational and economic mechanism of formation of resource supply chains of regional commodity markets. The content analysis of the category "Organizational and economic mechanism" from different positions: the nature of knowledge, research tools, process approach, system-activity approach, reproductive approach, interaction of elements, obtaining the result. This allowed to improve the conceptual and categorical apparatus of business process management at the regional level, in particular by the following categories: "the process of forming resource supply chains of regional commodity markets" from the standpoint of regional and interregional cooperation; "Organizational and economic mechanism of formation of resource supply chains in regional markets"; "Logistics infrastructure of the commodity market". The structure of the organizational and economic mechanism of formation of chains of resource providing in the regional commodity markets in which economic and organizational components are defined is resulted. The mechanism itself is built in terms of object-subject component. The conceptual approach to the organizational and economic mechanism of formation of chains of resource providing in the regional markets which contain the following components is developed: approaches: complex and system; functions and research methods; effective directions, potential and features of formation of resource supply chains of regional commodity markets; types of risks in the formation of these chains; directions of formation of resource supply chains of regional commodity markets.

Keywords: organizational and economic mechanism, resource supply chains, regional commodity markets, object-subject approach, self-development and self-sufficiency of the region.

Постановка проблеми. Трансформаційні зрушення в економіці під впливом глобалізаційних процесів, виклики оточуючого середовища та недосконалість формування матеріальних, фінансових та інформаційних потоків при управлінні ланцюгами ресурсного забезпечення на регіональних товарних ринках потребують нових підходів до існуючих методів досліджень.

В якості обґрунтування вищезазначеного можна навести той факт, що стандартні методи показують свою «неспроможність», тобто не дозволяють у повному обсязі вирішувати специфічні завдання, а саме: індивідуальні та малосерійні замовлення; індивідуальність або унікальність технологічних процесів; використання сучасних інформаційних технологій та логістичних підходів як у процесі виробництва, так і при переміщенні потоків ресурсів та товарів; запровадження цифровізації у бізнес-процеси регіону; складність технологічних процесів; швидкі зміни оточуючого та конкурентного середовища.

Сучасні умови господарювання диктують нові способи та методи управління бізнес-процесами щодо ресурсного та товарного забезпечення регіональних товарних ринків, які необхідно переорієнтувати з:

- товарів на споживача (покупця), що дозволяє відобразити індивідуалізацію попиту та визначити витрати з його урахуванням;
- функцій на процеси, що відображає переорієнтацію з товарів на споживачів у внутрішньому середовищі господарюючих суб'єктів;
- угоди на взаємодносини, тобто переорієнтація з товару на споживача в зовнішньому оточенні, що також дозволяє знизити витрати, підвищити якість продукції, налагодити терміни постачань;
- запасів на інформацію, тобто наявність своєчасної та достовірної інформації дозволить підтримувати необхідні запаси сировини, ресурсів, товарів, матеріалів;
- статистичних показників результативності на ефективність, що дозволяє використовувати як кількісні, так і якісні показники діяльності (задоволення споживачів, гнучкість, стабільність персоналу).

Переорієнтація бізнес-процесів потребує також врахування вимог «нової економіки», яка базується на таких інноваційних технологіях, як: генерування знань, електронні комунікації, цифровізація, оброблення

інформації на основі бази «Великих даних», використання «хмарних» технологій та інтелектуальних експертних систем. Родоначальником розвитку даної нової економічної теорії є Пітер Друкер, який вважає, що подальший напрям розвитку суспільства полягає у інформаційно-комунікаційних технологіях [1, с. 9–11].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання визначення сутності організаційно-економічного механізму господарювання, його структури та формування відображено у наукових працях О. Волкова, В. Скляренко, М. Грещака, О. Гребешкова, О. Коцюби, О. Добикіна, В. Рижикова, С. Касьянюка, А. Садекова, В. Цурика, М. Денисенка, С. Жданова, Ю. Осипова, П. Саблука, О. Гуторова. Вони розглядали дану проблематику переважно на мікрорівні.

Сучасними авторами, які займаються питаннями управління ланцюгами постачань є такі: Л. Ларіна, О. Мороз, В. Лисюк, О. Новоселов, О. Нікішина, М. Тараканов, І. Пузанова, Д. Іванов, Дж. Шапіро, І. Коблянська, Л. Ковальська, З. Герасимчук та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Однак, вченими практично не розглядаються питання ресурсного забезпечення регіональних товарних ринків. Лише деякі з них займаються питаннями розвитку окремих елементів інфраструктури товарних ринків. Так, Мороз О.Д. вважає, що регіональні економічні зв'язки інтегрують одиничні процеси відтворення на рівні підприємств у регіональний відтворювальний процес, а міжрегіональні забезпечують формування усіх ресурсів відтворювального процесу регіону за рахунок міжрегіонального обміну; взаємодію регіонального відтворювального процесу з економікою країни; участь регіональної системи у формуванні загальнодержавних ресурсів, а також у виробництві певної частини національного доходу країни [2].

Формулювання цілей статті. Метою статті є наукове обґрунтування концептуального підходу до організаційно-економічного механізму формування ланцюгів ресурсного забезпечення регіональних товарних ринків.

Для досягнення поставленої мети було сформульовано та вирішено такі завдання:

– обґрунтувати основи формування ланцюгів ресурсного забезпечення регіональних товарних ринків;
– здійснити декомпозицію поняття «Організаційно-економічний механізм» за різними підходами наукового пізнання;

– побудувати організаційно-економічний механізм формування ланцюгів ресурсного забезпечення на регіональних товарних ринках на основі об'єктно-суб'єктного підходу;

– здійснити контент-аналіз визначення категорії «Організаційно-економічний механізм управління» за різними науковими підходами з позиції об'єкту управління;

– сформулювати завдання побудови організаційно-економічного механізму формування ланцюгів ресурсного забезпечення на регіональному рівні з позиції економічної безпеки та саморозвитку регіону.

Враховуючі специфічні умови формування ланцюгів ресурсного забезпечення в регіонах вважаємо за необхідне подальші наукові розробки здійснити з позиції побудови організаційно-економічного механізму управління ланцюгами ресурсного забезпечення на регіональних та міжрегіональних товарних ринках.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для розробки організаційно-економічного механізму формування ефективних логістичних ланцюгів регіональних товарних здійснимо декомпозицію поняття «Організаційно-економічний механізм» за різними підходами наукового пізнання (див. табл. 1).

Контент-аналіз, наведений у таблиці 1, свідчить про те, що, незважаючи на різні підходи до визначення, всі вони відображають сутність функціонування та вдосконалення організаційно-економічного механізму тільки на мікрорівні (підприємства, суб'єкти господарювання) і зовсім не приділяється увага мезорівню (регіональному). З економічної точки зору будь-який механізм представляє собою систему основних форм, методів та важелів використання економічних законів, вирішення питання суспільного виробництва та відтворення [15, с. 79]. Відповідно до поставленої мети та задач даного дослідження, організаційно-економічний механізм формування ланцюгів ресурсного забезпечення регіональних товарних ринків, на думку автора, доцільно будувати на основі об'єктно-суб'єктного підходу, який передбачає дві складові: економічну та організаційну (див. рис. 1).

Економічна складова даного механізму представляє собою *економічний механізм* як механізм розподілу ресурсів, формування ринкових цін, взаємодії суб'єктів логістичних ланцюгів на регіональних товарних ринках щодо обсягу виробництва і продажу товарів. Його призначенням є управління ресурсами з метою формування ефективних ланцюгів товарних ринків.

Організаційна складова представлена у вигляді *організаційного механізму* як гнучкої координації суб'єктів ланцюгів ресурсного забезпечення на регіональних товарних ринках, умовою якої є спрямування на досягнення головної мети – розширене відтворення ресурсів і товарів та оптимізація загальної доданої вартості [16, с. 69].

Організаційний механізм представлено двома блоками: структурне підпорядкування та управлінська складова.

Структурне підпорядкування – це система взаємозв'язків організаційного характеру, а **управлінська складова** – це система дій суб'єктів ринку на досягнення мети за рахунок більш гнучкої координації дій. Практика функціонування механізмів доводить, що усі вони знаходяться у тісному взаємозв'язку та реалізуються при вирішенні управлінських завдань.

Таблиця 1

Декомпозиція поняття «Організаційно-економічний механізм» за різними підходами наукового пізнання*		
Підхід	Автор, джерело	Визначення
3 позиції суспільної системи господарських суб'єктів	Осипов Ю. М. [3]	Система організації суспільного господарства як суспільної системи господарських суб'єктів з притаманними їм механізмами господарювання та притаманними всій системі господарськими суспільними інститутами, регулюючими діяльність господарських суб'єктів
	Трийд О. М., Вовк В. Я. [4]	Результат дії системи внутрішніх і зовнішніх чинників функціонування та розвитку підприємства, в якому відображається складна система різноманітних економічних відносин
3 позиції інструментів дослідження	Мочерний В. С. [5]	Система основних форм, методів, важелів використання економічних законів, розв'язання протиріч суспільного виробництва, а також формування потреб, створення системи стимулів і узгодження економічних інтересів основних класів і соціальних груп
	Кушнірук В., Єрмаков О., Шебаніна О. [6]	Система організаційних та економічних форм і методів ведення господарства, що спонукає до підвищення ефективності функціонування виробничих систем та спрямована на свідоме використання економічних законів і досягнення поставлених стратегічних цілей суб'єктами підприємницької діяльності
	Райзберг Б. О., Стародубцева Б. А., Лозовський Л. М. [7]	Сукупність організаційних структур і конкретних форм і методів управління, а також правових форм, за допомогою яких реалізуються діючі в конкретних умовах економічні закони, процес відтворення
	Кушнірук В. С. [8]	Система організаційних та економічних форм і методів ведення господарства, що спонукає до підвищення ефективності функціонування виробничих систем та спрямований на свідоме використання економічних законів та досягнення поставлених стратегічних цілей підприємствами
3 позиції процесного підходу	Полозова Т. В., Овсученко Ю. В. [9]	Сукупність методів, принципів, правил, прийомів, використовуваних для виконання організаційно-економічних завдань
3 позиції цілеспрямованості	Біла І. П. [10]	Система формування цілей та стимулів, що дозволяють перетворювати у процесі трудової діяльності динаміку матеріальних та духовних потреб суспільства у динаміку засобів виробництва та кінцевих результатів виробництва, які спрямовані на повне та ефективне задоволення цих потреб
	Лисенко Ю., Єгоров П. [11]	Система формування цілей і стимулів, які дозволяють перетворити у процесі трудової діяльності рух (динаміку) матеріальних і духовних потреб членів суспільства на рух засобів виробництва і його кінцевих результатів, спрямованих на задоволення платоспроможного попиту споживачів
3 позиції організаційно-управлінських рішень	Козаченко Г. В. [12]	Інструмент управління, що являє собою сукупність управлінських елементів і способів їхньої організаційної, інформаційної, мотиваційної та правової підтримки, шляхом використання яких, з урахуванням особливостей діяльності підприємства, забезпечується досягнення певної мети
	Гурвіц Л. [13]	Множина виборів економічних суб'єктів, кожний із яких пов'язується із певним результатом
	Паламарчук О. М. [14]	Сукупність організаційних і економічних важелів (кожному властиві власні форми управлінського впливу), що чинять вплив на економічні і організаційні параметри системи управління, що сприяє формуванню та посиленню організаційно-економічного потенціалу, отриманню конкурентних переваг та ефективності діяльності в цілому

*складено автором на основі [3–14].

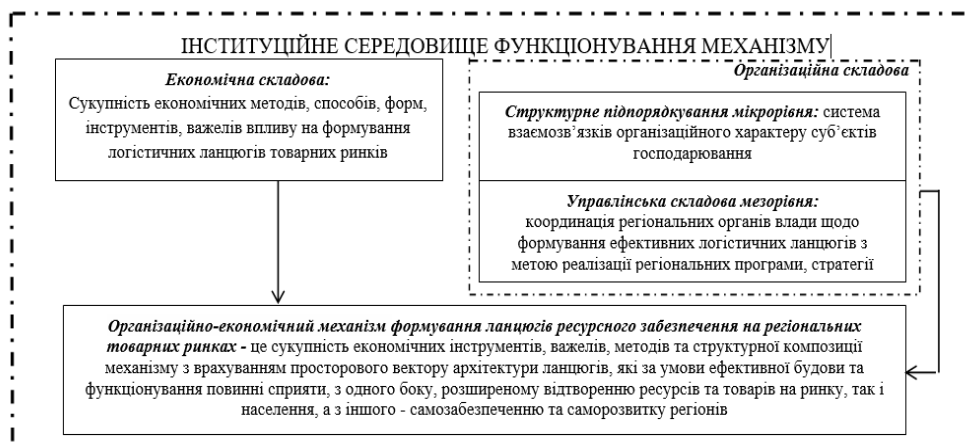

Рис. 1. Структура організаційно-економічного механізму формування ланцюгів ресурсного забезпечення на регіональних товарних ринках

Об'єктна складова механізму уявляє собою ресурси, технології, заходи та відносини, які підлягають формуванню та управлінню. Під суб'єктами даного механізму будемо розуміти учасників (суб'єктів) ланцюга ресурсного забезпечення регіонального товарного ринку (суб'єкти ринку, органи влади, споживачі), які вступають у відповідні взаємовідносини щодо формування та просування ресурсних та товарних потоків. З погляду об'єктної складової управління здійснимо контент-аналіз визначення категорії «Організаційно-економічний механізм управління» за різними науковими підходами (див. табл. 2).

Розглянемо процес побудови організаційно-економічного механізму формування ланцюгів ресурсного забезпечення на засадах об'єктно-суб'єктного підходу (див. рис. 2).

Контент-аналіз визначення категорії «Організаційно-економічний механізм управління» за різними науковими підходами з позиції об'єкту управління свідчить про те, що не існує єдиної думки щодо даного питання. Наукові підходи до визначення організаційно-економічного механізму управління наведено враховуючи їх кореляцію із об'єктами управління, що дозволяє виявити саме той підхід, який максимально буде відповідати поставленій меті та завданням даного дослідження, а саме: розробці та науковому

обґрунтуванню концептуального підходу до організаційно-економічного механізму формування ланцюгів ресурсного забезпечення регіональних товарних ринків. В нашому дослідженні будемо спиратись на системний, функціональний, відтворювальний та маркетинговий підходи.

Таблиця 2

Контент-аналіз визначення категорії «Організаційно-економічний механізм управління» за різними науковими підходами з позиції об'єкту управління (розробка автора)

Науковий підхід	Об'єкт управління
Системний підхід	Сукупність елементів
Функціональний підхід	Взаємозв'язки елементів
Системно-цільовий підхід	Цільове призначення системи
Процесний підхід	Діючий порядок чи послідовність прийняття управлінських рішень
Системно-структурний підхід	Структурована сукупність елементів, підсистем, методів і засобів впливу підприємства на ресурсозберігаючі заходи та їх розвиток у регіоні
Системно-комплексний підхід	Сукупність сфер підприємницької діяльності, довгострокові плани та формування загальної стратегії
Відтворювальний підхід	Розширене відтворення руху ресурсів та товарів в ланцюгах ресурсного забезпечення регіональних товарних ринків
Аналітичний підхід	Взаємозв'язок процесів діагностики, прогнозування, управління й регулювання системою
Маркетинговий підхід	Сукупність заходів, які спрямовані на оптимізацію попиту та пропозиції на регіональному ринку

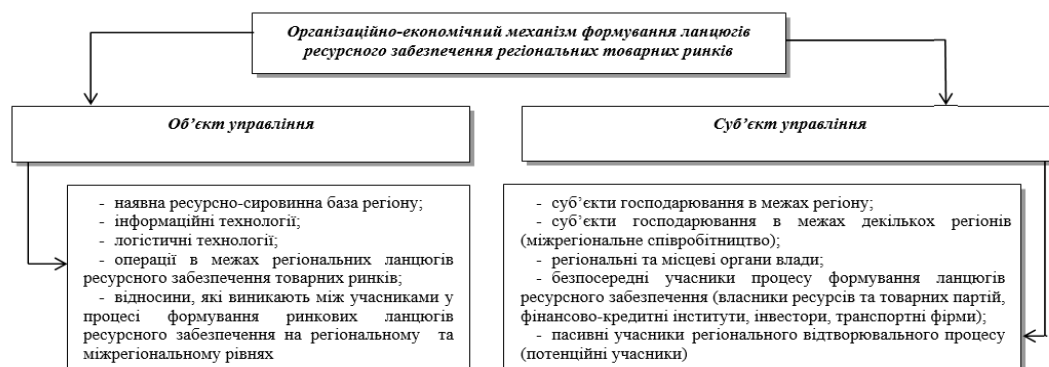

Рис. 2. Схема концептуального підходу до побудови організаційно-економічного механізму формування ланцюгів ресурсного забезпечення на регіональних товарних ринках на засадах об'єктно-суб'єктного підходу

Враховуючи вищезазначене, процес формування ланцюгів ресурсного забезпечення товарних ринків, на думку автора, слід розглядати з точки зору просторового вектору його архітектури для самозабезпечення та саморозвитку території з двох позицій:

– *регіонального співробітництва* – це послідовно-паралельне об'єднання відтворювальних, управлінських, інфраструктурних та інших параметрів ресурсних та товарних потоків, враховуючи територіальні та споживчі особливості кожного регіону;

– *міжрегіонального співробітництва* – це система взаємовідносин між учасниками регіональних товарних ринків щодо створення, відновлення, переміщення ресурсів, сировини, товарів, матеріалів у територіально-регіональному аспекті для задоволення їх ресурсних потреб та саморозвитку регіону(ів).

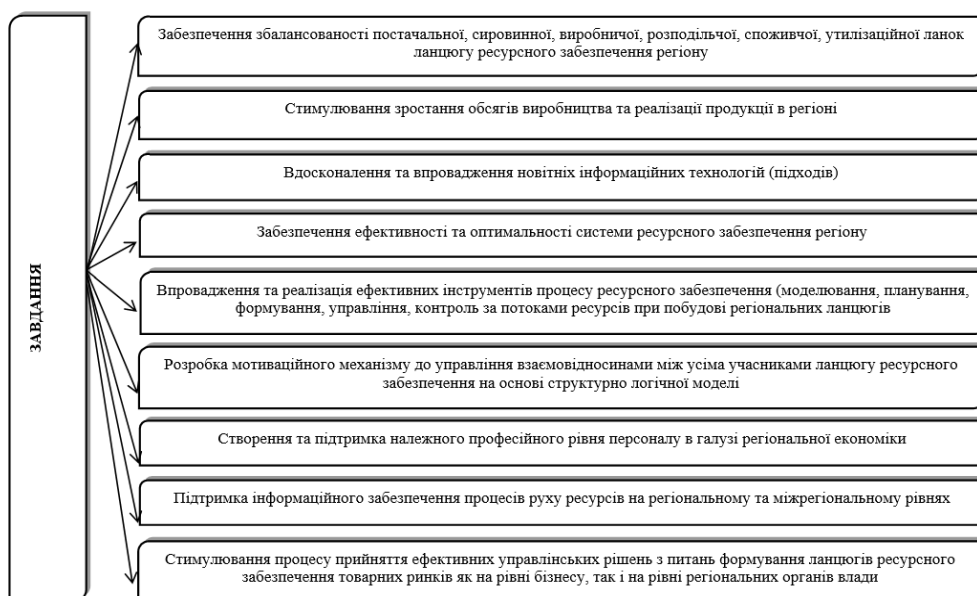

Рис. 3. Завдання побудови організаційно-економічного механізму формування ланцюгів ресурсного забезпечення на регіональному та міжрегіональному рівнях

При побудові організаційно-економічного механізму формування ланцюгів ресурсного забезпечення регіональних товарних ринків доцільно також враховувати перелік завдань, які в процесі впровадження даного механізму забезпечать ефективність функціонування цих ланцюгів. Перелік завдань, виконання яких передбачає даний механізм, наведено на рис. 3. Крім того, слід враховувати, що ефективність функціонування організаційно-економічного механізму визначається організацією усіх бізнес-процесів, взаємодією основних елементів системи регіонального управління, наявністю достатньої інформаційної бази та ефективністю прийняття управлінських рішень.

Таблиця 4

Методологічні положення до організаційно-економічного механізму формування ланцюгів ресурсного забезпечення на регіональних ринках

<i>Методологічні положення до організаційно-економічного механізму формування ланцюгів ресурсного забезпечення на регіональних ринках</i>							
<i>Комплексний підхід</i>				<i>Системний підхід</i>			
<i>Принципи:</i> інноваційності, інформаційності, обґрунтованості, своєчасності, зворотного зв'язку, логістизації, інтегрованості				<i>Принципи:</i> системності, структурованості, розвитку, цілісності, визначеності, безперервності, причинно-наслідкового зв'язку, єдності теорії та практики			
<i>Функції:</i>							
– цілепокладання: формування цілей, які забезпечують функціонування систем та підсистем регіону;							
– моніторингу, аналізу стану, оцінки та прогнозу соціально-економічного розвитку регіону;							
– планування: формування ланцюгів ресурсного забезпечення у регіонах;							
– організації: ухвалення рішень щодо вдосконалення регіональних та міжрегіональних взаємозв'язків;							
– регулювання потоків процесів ресурсного та товарного ринку та пристосування до зовнішніх змін шляхом зміни та удосконалення засобів та методів управління соціально-економічним розвитком регіону;							
– контролю: виявлення відхилень від планових параметрів та критеріїв розвитку регіону на основі моніторингу зовнішнього та внутрішнього оточення							
<i>Методи дослідження:</i> монографічний, експертний, математичний, аналітичний, статистичний, моделювання, планування та прогнозування							
<i>Головні напрями формування ланцюгів ресурсного забезпечення регіональних товарних ринків:</i>				<i>Потенціал та особливості формування ланцюгів ресурсного забезпечення регіональних товарних ринків:</i>			
– об'єднання (інтеграція) суб'єктів регіонального відтворювального процесу;				– обмеженість ресурсів та товарів, в т.ч. і продовольчих;			
– державно-приватне партнерство;				– висока ресурсоемність;			
– регіональні програми, стратегії, проекти;				– збільшення виробничих потужностей та розвиток товарних ринків в умовах імпортозаміщення;			
– підвищення попиту на вітчизняну продукцію та зменшення частки імпортової продукції;				– збільшення обсягів виробництва товарів;			
– збільшення робочих місць та завантаженості підприємств;				– підвищення інвестиційно-інноваційної привабливості;			
– логістично-оптові центри (ринки)				– розвиненість інфраструктури та транспортної сфери;			
				– створення логістичного хабу для стратегічного важливих видів ресурсів та товарів;			
				– розвиненість морського, річкового та автотранспорту.			
<i>Вектори оцінки ланцюгів ресурсного забезпечення регіональних товарних ринків за складовими діяльностями:</i>							
<i>Економічний:</i> підвищення рівня рентабельності учасників (суб'єктів) ланцюгу; підвищення (створення) доданої вартості; зниження рівня імпортозаміщення; підвищення обсягів виробництва та кількості надання логістичних послуг (транспорткування, зберігання, складування, розвантажування); зниження собівартості ресурсів та товарів; збільшення прибутку	<i>Виробничий:</i> будівництво або модернізація виробничих потужностей для виробництва товарів; технічна підтримка та модернізація обладнання, машин; залучення іноземних інвесторів для відкриття сумісних підприємств та їх відділень	<i>Інфраструктурний:</i> побудова транспортних шляхів, доріг, інфраструктурних об'єктів; організація маршрутів вантажного транспорту по місту (об'їзні шляхи); спеціально відведені ділянки для вантажно-розвантажувальних робіт); ДПП та концесія стратегічних об'єктів (порти, дороги, залізничні шляхи, тощо)	<i>Технологічний:</i> впровадження безвідходних та ресурсозберігаючих технологій; мотивація працівників, яка орієнтована на ресурсозберігання	<i>Екологічний:</i> виготовлення екологічно чистих товарів; використання більш натуральних матеріалів при упаковці товарів; використання технологій, найбільш чистих для оточуючого середовища; сортування сміття та більш відповідальна його утилізація	<i>Соціальний:</i> фактичне споживання ресурсів та товарів на особу населення (кг/люд); роздрібні ціни на товари; кількість створених (нових) робочих місць	<i>Бюджетний:</i> сума податкових надходжень на 1 грн витрат бюджетних коштів; зростання відрахувань в місцеві та регіональні бюджети	<i>Логістичний:</i> – наявність оптово-логістичних центрів (ринків); – наявність або розбудова оптових ринків сільськогосподарської продукції – формування транспортних хабів для стратегічно важливих видів ресурсів та товарів; – формування ланцюгів ресурсного забезпечення регіонального та міжрегіонального співробітництва щодо самозабезпечення товарно-сировинною базою; – саморозвиток регіонів на основі планування ланцюгів на товарних ринках (від наявності ресурсно-сировинної бази до утилізації товару чи упаковки на засадах концепції соціально-орієнтованого маркетингу); – наявність системи показників для характеристики рівня якості функціонування регіональної системи згідно із заданим рівнем витрат; – переорієнтація бізнес-процесів з: товарів на споживача (покупця); функцій на процеси; угоди на взаємовідносини; запасів на інформацію; оціночних показників прибутку на ефективність (оптимальність); – мінімізація ризиків (стратегічне планування, розподіл ризиків у різних ланках ланцюга); – ефективне управління запасами у ланцюгах ресурсного забезпечення (оптимізація обсягів запасів, використання систем «Канбан» та «Точно в час»); – цілісність ланцюгів ресурсного забезпечення як сукупності ланок (концепція загальних (сумарних) витрат); – ефективний комунікаційний зв'язок при формуванні ланцюгів ресурсного забезпечення (інформаційні зв'язки, моніторинг, збір даних)

Продовження таблиці 4

<i>Методологічні положення до організаційно-економічного механізму формування ланцюгів ресурсного забезпечення на регіональних ринках</i>	
<i>Комплексний підхід</i>	<i>Системний підхід</i>
<i>Види ризиків щодо формування ланцюгів ресурсного забезпечення регіональних товарних ринків</i>	
Макроекономічні, природнокліматичні, соціальні, регіональні, міжрегіональні, міжнародні, політичні, зміна кон'юнктури регіональних та міжнародних ринків, членство у ВТО, обмежені фінансові ресурси, занепад виробничого сектору економіки, нерозгалужена інфраструктура регіонів, торговельний баланс попиту та пропозиції, девальвація національної валюти, зниження темпів економічного розвитку, якісні, бюрократичні, форс-мажорні	
<i>Ефекти формування ланцюгів ресурсного забезпечення регіональних товарних ринків</i>	
Можливість учасників ланцюгів ресурсного забезпечення регіону, в коротші терміни відновлювати параметри співвідношення товарної пропозиції та платоспроможного споживчого попиту, переміщуючи конкурентоспроможні товарно-сировинні потоки, з урахуванням раціонального використання ресурсів та максимального задоволення потреб населення	

Вивчаючи теоретичний базис побудови організаційно-економічного механізму формування ланцюгів ресурсного забезпечення на регіональних ринках, необхідним постає реалізація такого завдання мезорівня як його цифрова трансформація. Остання являє собою розвинену інформаційно-комунікаційну систему, яка також є елементом єдиних регіональних систем. Методологічні положення до організаційно-економічного механізму формування ланцюгів ресурсного забезпечення регіональних товарних ринків представлено у таблиці 4.

Блок «Індикатори оцінки ланцюгів ресурсного забезпечення регіональних товарних ринків за складовими діяльності» пропонується розширити ще одним вектором ефективності – «логістичний». Він передбачає такі напрями оцінки:

- наявність логістично зберігаючих центрів;
- наявність або розбудова оптових ринків ресурсів та продукції;
- формування транспортних хабів для стратегічно важливих видів ресурсів та товарів;
- формування ланцюгів регіональних та міжрегіональних товарних ринків щодо самозабезпечення ресурсно-сировинною базою;
- саморозвиток регіонів на основі планування ланцюгів ресурсного забезпечення на товарних ринках (від наявності ресурсно-сировинної бази до утилізації товару чи упаковки на засадах концепції соціально-орієнтованого маркетингу);
- наявність системи показників для характеристики рівня якості функціонування регіональної системи згідно заданого рівня витрат;
- переорієнтація бізнес-процесів з: товарів на споживача (покупця); функцій на процеси; угоди на взаємовідносини; запасів на інформацію; оціночних показників прибутку на ефективність (оптимальність);
- мінімізація ризиків (стратегічне планування, розподіл ризиків у різних ланках ланцюга ресурсного забезпечення товарного ринку);
- ефективне управління запасами у ланцюгах ресурсного забезпечення (оптимізація обсягів запасів, використання систем «Кан-Бан» та «Точно в час»);
- цілісність ланцюгів ресурсного забезпечення як сукупності ланок (концепція загальних (сумарних) витрат;
- ефективний комунікаційних зв'язок при формуванні ланцюгів ресурсного забезпечення регіону (інформаційні зв'язки, моніторинг, збір даних).

Висновки. У статті розроблено та науково обґрунтовано теоретико-методологічні положення формування ланцюгів ресурсного забезпечення регіональних товарних ринків. Здійснено контент-аналіз категорії «Організаційно-економічний механізм» з різних позицій: природи пізнання, інструментів дослідження (форми, методи, важелі, принципи, закони, правила, прийоми), процесного підходу, системно-діяльнісного підходу, відтворювального підходу, взаємодії елементів (інтеграції), отримання результату. Це дозволило удосконалити понятійно-категоріальний апарат менеджменту управління бізнес-процесами на регіональному рівні, зокрема такі категорії: «процес формування ланцюгів ресурсного забезпечення регіональних товарних ринків» з позиції регіонального та міжрегіонального співробітництва; «організаційно-економічний механізм формування ланцюгів ресурсного забезпечення на регіональних ринках»; «логістична інфраструктура товарного ринку».

Наведено структуру організаційно-економічного механізму формування ефективних ланцюгів ресурсного забезпечення на регіональних товарних ринках, в якій визначено економічну та організаційну складові. Сам механізм побудовано з погляду об'єктно-суб'єктної складової, яка включає у себе такі наукові підходи, як: системний, функціональний, відтворювальний та маркетинговий. Визначено завдання побудови організаційно-економічного механізму формування ефективних логістичних ланцюгів на регіональному рівні з позиції економічної безпеки та саморозвитку регіону.

Розроблено концептуальний підхід до організаційно-економічного механізму формування ланцюгів ресурсного забезпечення на регіональних ринках, які містять такі складові: підходи – комплексний та системний; функції та методи дослідження; ефективні напрями, потенціал та особливості формування ланцюгів ресурсного забезпечення регіональних товарних ринків; види ризиків при формуванні цих ланцюгів; напрямки формування ланцюгів ресурсного забезпечення регіональних товарних ринків.

Отже, теоретико-методологічні положення до організаційно-економічного механізму формування ефективних логістичних ланцюгів на регіональних ринках, які вище наведено, дозволяють у подальшому запропонувати етапи його побудови.

Література

1. Друкер П. Задачи менеджмента в XXI веке : монография / Друкер П. ; пер. с англ. – Москва : Вильямс, 2004. – 272 с.
2. Мороз О.Д. Об'єкт, предмет та принципи регіональної логістики [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/7740/1/11.pdf>
3. Осипов П.В. Интегральный производный потенциал харчової промисловості : навч. посіб. / Осипов П.В. – Одеса : Автограф, 2004. – 289 с.
4. Тридід О.М. Концептуальні засади формування організаційно-економічного механізму антикризового управління банком [Електронний ресурс] / О.М. Тридід, В.Я. Вовк // Фінанси України. – 2009. – № 1. – С. 98–106. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fu_2009_1_7
5. Мочерний С. В. Економічна теорія : посібник / Мочерний С. В. – К. : Академія, 2001. – 656 с.
6. Кушнірук В. Організаційно-економічний механізм ефективного ведення садівництва в аграрних підприємствах регіону : монографія / Кушнірук В., Єрмаков О., Шебаніна О. – Миколаїв : МДАУ, 2009. – 232 с.
7. Райзберг Б.А. Современный экономический словарь / Райзберг Б.А. – М. : ИНФРА-М, 1996. – 496 с.
8. Кушнірук В.С. Теоретична сутність і складові організаційно-економічного механізму господарювання / В.С. Кушнірук // Інноваційна економіка. – Тернопіль : ТІ АПВ УААН, 2007. – № 3(5). – С. 65–67.
9. Полозова Т.В. Сутність організаційно-економічного механізму функціонування підприємств промисловості [Електронний ресурс] / Полозова Т.В., Овсюченко Ю.В. – Режим доступу : <http://archive.nbuv.gov.ua/articles/2005/05ptvfpp.html>
10. Біла І.П. Організаційно-економічний механізм управління гнучкістю виробничих систем : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами» / Біла І.П. – Донецьк, 2006. – 16 с.
11. Лисенко Ю. Організаційно-економічний механізм управління підприємством / Ю. Лисенко // Економіка України. – 1997. – № 1. – С. 86–87.
12. Козаченко Г.В. Організаційно-економічний механізм як інструмент управління підприємством / Г.В. Козаченко // Економіка. Менеджмент. Підприємство : збірник наукових праць Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. – Луганськ : СНУ ім. В. Даля, 2003. – Вип. 11. – С. 107–109.
13. Hurwicz L., Designing economic mechanisms. Cambridge University Press. 2006. 15–54.
14. Паламарчук О.М. Сутність та формування організаційно-економічного механізму управління конкурентоспроможністю підприємства [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/evu/2011_17_2/Palamarchuk.pdf
15. Логистика: проблемы и решения. – 2019. – № 6 (85) ноябрь-декабрь. – С. 14–42.
16. Крикавський Є. Логістика та розвиток організації / Крикавський Є. – Л. : ДУ «Львів. Політехніка», 1999. – 198 с.

References

1. Druker P. Zadachi menedzhmenta v NHI veke : monografiya / Druker P. ; per. s angl. – Moskva : Vilyams, 2004. – 272 s.
2. Moroz O.D. Obiekt, predmet ta pryntsypy rehionalnoi lohistyky [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/7740/1/11.pdf>
3. Osypov P.V. Intehralnyi vyrobnychy potentsial kharchovoi promyslovosti : navch. posib. / Osypov P.V. – Odesa : Avtohrif, 2004. – 289 s.
4. Trydid O.M. Kontseptualni zasady formuvannya orhanizatsiino-ekonomichnoho mekhanizmu antykrizovoho upravlinnia bankom [Elektronnyi resurs] / O.M. Trydid, V.Ia. Vovk // Finansy Ukrainy. – 2009. – № 1. – S. 98–106. – Rezhym dostupu : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fu_2009_1_7
5. Mochernyi S. V. Ekonomichna teoriia : posibnyk / Mochernyi S. V. – K. : Akademiia, 2001. – 656 s.
6. Kushniruk V. Orhanizatsiino-ekonomichnyi mekhanizm efektyvnoho vedennia sadivnytstva v ahrarnykh pidpriemstvakh rehionu : monohrafiia / Kushniruk V., Yermakov O., Shebanina O. – Mykolaiv : MDAU, 2009. – 232 s.
7. Rajzberg B.A. Sovremennyi ekonomicheskij slovar / Rajzberg B.A. – M. : INFRA-M, 1996. – 496 s.
8. Kushniruk V.S. Teoretychna sutnist i skladovi orhanizatsiino-ekonomichnoho mekhanizmu hospodariuvannia / V.S. Kushniruk // Innovatsiina ekonomika. – Ternopil : TI APV UAAN, 2007. – № 3(5). – S. 65–67.
9. Polozova T.V. Sutnist orhanizatsiino-ekonomichnoho mekhanizmu funktsionuvannia pidpriemstv promyslovosti [Elektronnyi resurs] / Polozova T.V., Ovsiuchenko Yu.V. – Rezhym dostupu : <http://archive.nbuv.gov.ua/articles/2005/05ptvfpp.html>
10. Bila I.P. Orhanizatsiino-ekonomichnyi mekhanizm upravlinnia hnuchkistiu vyrobnychykh system : avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk : spets. 08.00.04 «Ekonomika ta upravlinnia pidpriemstvamy» / Bila I.P. – Donetsk, 2006. – 16 s.
11. Lysenko Yu. Orhanizatsiino-ekonomichnyi mekhanizm upravlinnia pidpriemstvom / Yu. Lysenko // Ekonomika Ukrainy. – 1997. – № 1. – S. 86–87.
12. Kozachenko H.V. Orhanizatsiino-ekonomichnyi mekhanizm yak instrument upravlinnia pidpriemstvom / H.V. Kozachenko // Ekonomika. Menedzhment. Pidpriemnytstvo : zbirnyk naukovykh prats Skhidnoukrainskoho natsionalnoho universytetu imeni Volodymyra Dalia. – Luhansk : SNU im. V. Dalia, 2003. – Vyp. 11. – S. 107–109.
13. Hurwicz L., Designing economic mechanisms. Cambridge University Press. 2006. 15–54.
14. Palamarchuk O.M. Sutnist ta formuvannya orhanizatsiino-ekonomichnoho mekhanizmu upravlinnia konkurentospromozhnistiu pidpriemstva [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/evu/2011_17_2/Palamarchuk.pdf
15. Logistika: problemy i resheniya. – 2019. – № 6 (85) noyabr-dekabr. – S. 14–42.
16. Krykavskiy Ye. Lohistyka ta rozvytok orhanizatsii / Krykavskiy Ye. – L. : DU «Lviv. Politehnika», 1999. – 198 s.

Надійшла / Paper received: 04.05.2020

Надрукована / Paper Printed : 04.06.2020